

GYDZY

ประวัติศาสตร์โลก ฉบับออกซฟอร์ด

(พร้อมภาพประกอบ)

The Oxford
Illustrated History
of the World

เฟลิเป้
เฟอร์นันเดซ-
อาร์เมสโต

ดร.นำชัย ชีววิวรรณ
ดร.รัชชัย ดุลยสุจริต
นวรัตน์ ธาระวาณิช แป๊ะ

ลองนึกภาพโลกในสายตาของผู้สังเกตการณ์นอกโลก จากห้วงเวลา
และระยะทางอันแสนห่างไกล ที่กำลังมองมาด้วยสายตาเป็นกลาง ไม่เอน
เอียง อันเป็นสิ่งที่มนุษย์ผู้ติดในบ่วงประวัติศาสตร์ของตนเองไม่อาจทำได้

ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซฟอร์ด เล่มนี้ครอบคลุมตลอดหน้า
ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ มันคือการรวมตัวกันของนักประวัติศาสตร์ระดับ
โลกมากมาย โดยมี เฟลิเป้ เฟอร์นันเดซ-อาร์เมสโต เป็นหัวเรื่อนำทางใน
การเล่าเรื่องราวของมนุษยชาติกว่า 200,000 ปี ตั้งแต่จุดกำเนิดของเผ่าพันธุ์
โฮโม เซเปียนส์ ไปจนถึงศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งสืบสาวถึงการเปลี่ยนแปลง
ครั้งใหญ่ทางประวัติศาสตร์ การไหลเวียนของแนวคิดต่างๆ (ทั้งดีและไม่ดี)
พัฒนาการและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม กรณีข้อพิพาทและความร่วมมือ
ทางการเมือง การสืบทอดอำนาจของรัฐและจักรวรรดิต่างๆ การค้นพบ
พลังงาน ระบบนิเวศ เศรษฐกิจ การติดต่อ ความขัดแย้ง และโรคระบาดที่
ล้วนมีส่วนทำให้โลกของเราเป็นอย่างทุกวันนี้

เฟลิเป้ เฟอร์นันเดซ-อาร์เมสโต จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย
ออกซฟอร์ด (เป็นนักเรียนทุนของวิทยาลัยแมกดาเลน วิทยาลัยเซนต์จอห์น
และวิทยาลัยเซนต์แอนโธนีในออกซฟอร์ด) ซึ่งเขาเป็นส่วนหนึ่งของคณะ
ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ก่อนจะย้ายไปสอนในหลายมหาวิทยาลัย ตั้งแต่
มหาวิทยาลัยลอนดอน (ศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อมโลกที่
วิทยาลัยควีนแมรี) มหาวิทยาลัยทัฟต์ และมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสต์ ซึ่งเขา
ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในคณะอักษรศาสตร์ เขายังได้รับรางวัลมากมาย
จากผลงานซึ่งครอบคลุมศาสตร์หลายแขนงและถูกแปลออกไปถึง 27 ภาษา
ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเหรียญรางวัลจอห์น คาร์เตอร์ รางวัลหนังสือดีเด่นจาก
สมาคมประวัติศาสตร์โลก (จากหนังสือ Pathfinders ในปี 2007) รางวัลการ
เขียนแห่งชาติของสเปน ด้านภูมิศาสตร์และอาหาร รวมไปถึงรางวัลล่าสุดคือ
กรัน ครูซ เด ลา ออร์เดน เด อัลฟอนโซ เดซิโม เอล ซาปิโอ (Gran Cruz
de la Orden de Alfonso X el Sabio) อันเป็นรางวัลสูงสุดของสเปน
แต่ปูชนียบุคคลด้านการศึกษาและศิลปะ

GYPZY

นักสำรวจบนหน้ากระดาษ
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญามาบรรณาการนักอ่าน

GYPZY

GYPZY

ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซฟอร์ด (พร้อมภาพประกอบ)

THE OXFORD ILLUSTRATED HISTORY OF THE WORLD

เฟลিপป์ เฟอร์นันเดซ-อาร์เมสโต: เขียน

ดร.นำชัย ชีววิวรรณ, ดร.ธวัชชัย ดุยสุจริต, นวรัตน์ ธาระวานิช: แปล

ราคา 750 บาท

Copyright © Oxford University Press 2019

Published by arrangement with Oxford University Press.

ALL RIGHTS RESERVED.

Thai translation right © 2023 by Gypsy Publishing Co., Ltd.

© ข้อความและรูปภาพในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558
การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เฟอร์นันเดซ-อาร์เมสโต, เฟลিপป์.

ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซฟอร์ด (พร้อมภาพประกอบ) = The Oxford illustrated history of the world.-- กรุงเทพฯ :

ยิปซี กรุ๊ป, 2566.

712 หน้า.

1. ประวัติศาสตร์โลก. I. นำชัย ชีววิวรรณ, ผู้แปล. II. ธวัชชัย ดุยสุจริต, ผู้แปลร่วม. III. นวรัตน์ ธาระวานิช, ผู้แปลร่วม.
IV. ชื่อเรื่อง.

909

ISBN 978-616-301-787-1

บรรณาธิการอำนวยการ

: คราโอลิ เกนีย์

บรรณาธิการบริหาร

: สุรัชย์ พิงษ์ภูมิ

ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ

: ศิริอาดา กองภา

บรรณาธิการเล่ม

: ซีรี มินสุช

กองบรรณาธิการ

: คณิตา สุตราม, พรรณิกา คุโรโง, วันวิสา เชนตรง
ณัฏฐ์ภัทร์ ศิริพงษ์เงิน, อันโตนิโอ โจนซา

นักศึกษานิพนธ์กองบรรณาธิการ

: จุฑพร นาคใหม่, ณัฐดนัย ทัพพม, สหัตถิภา กิจจรี

พิสูจน์อักษร

: Gypzy Editorial Staff

รูปเล่ม

: Evolution Art

ออกแบบปก

: นักธม มูลมานัส, กิตติณัฏฐ์ ศิริรัตน์

ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด

: นุชนันท์ ทักษิณานันต์

ผู้จัดการฝ่ายการตลาด

: ชิตพล จันสด

ผู้จัดการทั่วไป

: เวชพงษ์ รัตนมาลี

พิมพ์ที่

: บริษัท วิชั่น พรีเมด จำกัด โทร: 0 2147 3175-6

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 งามคำแหง 98

แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240

โทร: 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108

www.gypsygroup.net

www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd

LINE ID: @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร: 0 2728 0939

นี่คือนักประวัติศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในการเขียน *ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซฟอร์ด*
(พร้อมภาพประกอบ) ทุกคนล้วนมีชื่อเสียงโดดเด่นในสายงานของตน

เปาโล ลูกา เบอร์นาร์ดีนี - มหาวิทยาลัยอินซูเบรีย

เจเรมี แบล็ก - มหาวิทยาลัยเอ็กซีเตอร์

จอห์น บรูก - มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต

เดวิด คริสเตียน - มหาวิทยาลัยแมคควอรี

เฟลิเป เฟร์นันเดซ-อาร์เมสโต - มหาวิทยาลัยนอเทรอดาม

ไคลฟ์ แกมเบล - มหาวิทยาลัยเซาแทมป์ตัน

มาร์ติน โจนส์ - มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

มานูเอล ลูเซนา จิรัลโด - สถาบันวิจัยแห่งชาติสเปน กรุงมาดริด

เอียน มอร์ริส - มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

เดวิด นอร์ธัม - วิทยาลัยบอสตัน

อัญชนา สิงห์ - มหาวิทยาลัยโกรนิงเงิน

הרשמה

THE OXFORD
ILLUSTRATED HISTORY OF
THE WORLD

ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซ์ฟอร์ด

(พร้อมภาพประกอบ)

เฟลิเป เฟอร์นันเดซ-อาร์เมสโต

ดร.นำชัย ชีววิวรรจน์

ดร.วัชชัย ดุลยสุจริต

นวรรตน์ ชาระวานิช

แปล

คำนำสำนักพิมพ์

การรวบรวม “ประวัติศาสตร์” ตลอดช่วงเวลาอันยาวนานของมนุษย์
ทั้งโลกมาอยู่ในหนังสือเล่มเดียวนั้นเป็นภารกิจที่ทำหายนามาก แต่หนังสือเล่มนี้
นำเสนอออกมาได้ดีและอ่านสนุกมาก เราไม่ได้เอาประวัติศาสตร์ทุกเรื่องมา
เรียงกันให้เราดูตรงๆ เหมือนหนังสือเรียน (แบบนั้นคงน่าเบื่อ) แต่หยิบเรื่อง
ราวสำคัญมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวที่เชื่อมเป็น “ฮีม” ของทั้งโลก ทำให้เรา
มองเห็นภาพประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันทั้งโลก แทนที่จะเป็นแค่เรื่องราว
โดดๆ แห้งๆ ของแต่ละอาณาจักรเรียงต่อกัน

เราไม่รู้ว่าคุณผู้อ่านเห็นอะไรบ้างหลังจากอ่านจบ แต่เราเห็นภาพบท
ละครของมนุษย์ในแต่ละภูมิภาค แต่ละอาณาจักร แต่ละประเทศ ที่ล้วนผลึก
ตันด้วย “นิสัยมนุษย์” ซึ่งทำเพื่อประโยชน์ของตน แต่กลับเชื่อมโยงกันอย่าง
มหัศจรรย์ พาให้เราคิดไปว่าความขัดแย้ง ความร่วมมือ การเมือง การค้า และ
พัฒนาการของมนุษย์นั้นอาจเกี่ยวเนื่องกันทั้งโลก และมี “ไทมามิก” ที่บาง
ครั้งเราก็นึกไม่ถึง จุดกำเนิดของอาณาจักรหนึ่งอาจกลายเป็นความล่มจมของ
อีกอาณาจักรอันไกลโพ้น โดยที่ทั้งสองอาจไม่เคยติดต่อกันเลยก็ได้

หนังสือ “ประวัติศาสตร์โลกฉบับออกซฟอร์ด” เล่มนี้ออกจะพิเศษกว่าหนังสือประวัติศาสตร์เล่มอื่น เพราะเขียนโดยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านจากหลายมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก และจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ซึ่งอาจารย์แต่ละท่านต่างก็ชำนาญในด้านของตน เรียกได้ว่ารวมทีมผู้เชี่ยวชาญมาเขียนกันเลย ข้อดีก็คือข้อมูลแน่นและภาพประกอบหลากหลาย แต่อีกข้อที่น่าสนใจก็คือ มันมี “การตีความ” ที่ต่างกันโดยคนเขียนแต่ละคน เหมือนเหรียญเดียวกันที่สอยไม่เท่ากันเมื่อมองจากอีกด้าน เราจะได้เห็นมุมมองที่ต่างกันของอาจารย์แต่ละท่านที่มีพื้นฐานและอคติแตกต่างกัน และไม่ว่าพออ่านจบ คุณเองก็อาจมีมุมมองของตัวเองเช่นกัน

ด้วยความปรารถนาดี

สำนักพิมพ์ยิปซี

คำนำคณะผู้แปล

หากกาลเวลาเปรียบได้กับวาวแสงของแต่ละวันเวลา

นับแต่แสงแห่งอรุณ พยับแดด สายเลบปลาบแห่งอัสนี จนแสงวิบ
วับของหิ่งห้อยในยามค่ำคืน ในแต่ละแวบแสงฉาย ภาพต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น
ในแต่ละช่วงเวลา เป็นหมุดหมายให้เราเข้าใจเหตุการณ์ในจุดแห่งกาลเวลา
นั้น แต่กาลเวลานั้นยาวนานเป็นนิรันดร์

การศึกษาประวัติศาสตร์ ก็คล้ายกับการที่เรามองย้อนจนเห็นภาพ
วาวอันยาวไกล ดังเห็นแสงเลบปลาบแต่ละครั้งฉายปรากฏขึ้นตรงหน้าอีก
ครั้งอย่างต่อเนื่อง

ในหนังสือเล่มนี้ เราเดินทางผ่านแต่ละวิบวาวแสง ดุจท่องไปใน
อดีตก่อนจะมาเป็นตัวเราที่รู้จักคุ้นชินกันในปัจจุบัน จากชัยชนะของเซเปียนส์
เหนือหมู่สัตว์ร่วมโลก ผ่านการพิชิตธรรมชาติ จวบจนถึงภาพยนตร์ของศึกหรือ
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมสกลมนุษย์ ได้พินิจแต่ละฉาก ผ่านบทตอนของ
เล่ม ผู้อ่านในฐานะผู้ดูจะได้เรียงร้อยปะติดปะต่อภาพจากแสงวาวที่เลือกมา
ร้อยเรียงเหล่านี้ เกิดเป็นความเข้าใจชีวิตและโลกในภาพกว้าง

เซเปียนส์จะเดินทางต่อไปอย่างไร ย่อมเป็นคำถามสำคัญที่เราท่าน
อยากรู้

ประวัติศาสตร์เกิดขึ้นแล้วย่อมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ความรู้ทางประวัติ-
ศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามแต่หลักฐานที่ค้นพบในภายหลัง
หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เป็นประวัติศาสตร์โลกที่อาจมีความแตกต่างโดย
รายละเอียดกับหนังสือประวัติศาสตร์โลกอีกหลายเล่ม และให้ข้อมูลใหม่ใน
หลากหลายมิติแก่ผู้อ่าน การเน้นถึงจุดเปลี่ยน จุดหักเหในสถานการณ์โลก

รวมทั้งเหตุและผล ที่มาที่ไปจากทั่วทุกภูมิภาค คือจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้
นี้จึงอาจถือเป็นประวัติศาสตร์โลกฉบับใหม่ที่หนักแน่นไปด้วยหลักฐานใหม่ๆ
ก็ว่าได้

คณะผู้แปลขอขอบคุณ สำนักพิมพ์ยิปซี ที่ได้ให้ความไว้วางใจ มอบ
หมายให้แปลหนังสือเล่มนี้ ขอขอบคุณบรรณาธิการเล่ม และทีมงานทุกท่านที่
มีส่วนทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นรูปเล่มและเดินทางไปถึงมือผู้อ่าน หวังว่าท่าน
ผู้อ่านจะได้รับความรู้และความบันเทิง ได้มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่น่า
สนใจเพิ่มเติม

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวทุกคนที่เป็นกำลังใจ และ
สนับสนุนคณะผู้แปลตลอดเวลาแห่งการแปลหนังสือเล่มนี้

คณะผู้แปล

พ.ย. 2565

สารบัญ

รายชื่อแผนที่	(A)
รายชื่อตาราง	(B)
บทนำ	17

ตอนที่ 1 ลูกหลานยุคน้ำแข็ง

การตั้งถิ่นฐานของประชากรโลกและจุดเริ่มต้นของการแยกจากกันทางวัฒนธรรม
ประมาณ 200,000 ถึง 12,000 ปีที่แล้ว

1. มนุษยชาติจากน้ำแข็ง: การปรากฏขึ้นและการแพร่กระจายของ
สปีชีส์ที่ปรับตัวได้
ไคลฟ์ แคมเบล 35
2. ชีวิตจิตใจในน้ำแข็ง: ศิลปะและความคิดก่อนเกษตรกาล
เฟลิกซ์ เฟอ์นันเดซ-อาร์เมสไต 82

ตอนที่ 2 ดินโคลนและโลหะ

วัฒนธรรมที่แตกแขนง ตั้งแต่กำเนิดเกษตรกรรม

จวบจน “วิกฤตแห่งยุคทองสำริด” 10000–1000 ปีก่อนคริสตกาล

3. สู่โลกที่ร้อนขึ้น
มาร์ติน โจนส์ 123
4. อาณาจักรขานนา: จุดรุ่งเรืองและวิกฤตของเมืองและรัฐเกษตร
เฟลิกซ์ เฟอ์นันเดซ-อาร์เมสไต 173

ตอนที่ 3 การขึ้นลงของจักรวรรดิ

จาก “ยุคมืด” เมื่อต้นสหัสวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาลถึงกลางศตวรรษที่ 14

5. ซีวิตเชิงวัตถุ: วิกฤตยุคสำริด ถึงกาฬมรณะ 225
จอห์น บรูก
6. แนวคิดทรงปัญญา: ปรัชญา วิทยาศาสตร์ ศาสนา และศิลปะ 275
เดวิด นอร์ธรีป
7. การเติบโต: องค์การทางสังคมและการเมืองเมื่อ 1000 ปีก่อน 325
คริสตกาล-ค.ศ.1350
เอียน มอร์ริส

ตอนที่ 4 การพลิกกลับของภูมิอากาศ

การขยายตัวและนวัตกรรมท่ามกลางกาฬโรคและความหนาว

จากกลางศตวรรษที่ 14 ถึงต้นศตวรรษที่ 19

8. โลกที่ลู่เข้าหากัน: การเผชิญหน้าทางเศรษฐกิจและนิเวศวิทยา ค.ศ.1350-1815 383
เดวิด นอร์ธรีป
9. การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ การปฏิรูป และการปฏิวัติทางจิตใจ: ภูมิปัญญาและศิลปะในโลกสมัยใหม่ช่วงต้น 431
มานูเอล ลูเซนา จีร์ลโด
10. ความเชื่อมโยงระหว่างอารมณและประสบการณ์: ราชา วาณิช ทหารรับจ้าง และผู้อพยพในตอนต้นโลกยุคใหม่ 486
อัญชนา สิงห์

ตอนที่ 5 การเร่งเครื่องยิ่งใหญ

การเปลี่ยนแปลงที่เร็วขึ้น ในโลกที่ร้อนขึ้น ประมาณ ค.ศ.1815-2008

11. สมัยแอนโธรโพซีน: ปุ่มหลังสู่สองศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง 537
เดวิด คริสเตียน
 12. โลกยุคใหม่กับปีศาจของมัน: คตินิยมกับผลที่ตามมาของศิลปะ
จดหมาย และความคิด ค.ศ.1815-2008 589
เปาโล ลูกา เบอร์นาร์ดีนี
 13. การเมืองและสังคมในความเปลี่ยนแปลงแบบกลิ้งสลับลาย:
ความสัมพันธ์ สถาบัน และความขัดแย้ง นับจากการเริ่มต้นของ
ความยิ่งใหญ่ของตะวันตก ไปจนถึงการก้าวสู่อำนาจสูงสุดของ
อเมริกา 632
जेरेमी แบล็ก
- บทส่งท้าย 677
- อ่านเพิ่มเติม 687
- กิตติกรรมประกาศรูปภาพ 703

รายชื่อแผนที่

1.1	ตำแหน่งและสถานที่ที่กล่าวถึงในบทที่ 1	35
1.2	แผนที่จุดความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสูง	58
1.3	พื้นที่ “โรงงาน” ที่ผลิตสปีชีส์ใหม่ๆ ครึ่งแล้วครึ่งเล่า	63
1.4	แผนที่เปรียบเทียบขนาดการตั้งถิ่นฐานในโลกของโฮมินิน และมนุษย์	66
1.5	แผนที่พันธุกรรมของปีเตอร์ พอร์เตอร์	72
2.1	ตำแหน่งและสถานที่ที่กล่าวถึงในบทที่ 2	82
3.1	“ศูนย์กลางแห่งความหลากหลาย” ของ นิโคไล วาวิลอฟ (Nicolai Vavilov)	124
5.1	ตำแหน่งต่างๆ ในโลกสมัยโบราณและสมัยกลางที่กล่าวถึง ในบทนี้	273
6.1	การขยายตัวของศาสนาพุทธไปทางตะวันออก เมื่อราว ค.ศ.1300	321
7.1	แผนที่ (A) และ (B) แสดงถึงสถานที่ที่กล่าวถึงในบทที่ 6	328
7.2	การกระจายตัวขององค์การทางสังคมและการเมืองทั่วโลก เมื่อ 1000 ปีก่อนคริสตกาล	336
7.3	การกระจายตัวขององค์การทางสังคมและการเมืองทั่วโลก ในปี 175	337
7.4	การกระจายตัวขององค์การทางสังคมและการเมืองทั่วโลก ในปี 1350	337
7.5	การขยายตัวทางการเกษตรครั้งใหญ่ ตั้งแต่ 1000 ปี ก่อนคริสตกาล ถึง ค.ศ.1350	346
11.1	สถานที่ต่างๆ ในบทที่ 11	537

รายชื่อตาราง

1.1	เกณฑ์ทางกายวิภาคที่ใช้โดย คริส สปรिंगเกอร์ และ ปีเตอร์ แอนดรูส์ เพื่อกำหนดความเป็นมนุษย์สมัยใหม่	41
1.2	ลักษณะปรากฏ 10 ประการของพฤติกรรมที่นับเป็นมนุษย์ สมัยใหม่โดยสมบรูณ์ พบได้จากหลักฐานทางโบราณคดี และเริ่มเมื่อ 50,000–40,000 ปีก่อน	43
1.3	กรอบเวลาของการปรากฏขึ้นของ โฮโม เซเปียนส์ มนุษย์สมัยใหม่	46
1.4	เปรียบเทียบโฮมินิน 3 สปีชีส์	49
1.5	ผลกระทบของระดับน้ำทะเลที่ลดลงต่อปริมาณพื้นแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อบรรพกาลทวีป ซุนดา และ ซาฮูล	57
11.1	สถิติประวัติศาสตร์มนุษย์ในสมัยโฮโลซีนและแอนโธโรพีน	545
11.2	ลำดับเวลาของแหล่งพลังงานระหว่าง ค.ศ.1800–2000 และพลังงานที่ให้	558

บทนำ

ในปี 1928 พิลอ แวนซ์ ตัวเอกในนิยาย *คดีฆาตกรรมบิชอป* (The Bishop Murder Case) ได้จินตนาการสิ่งมีชีวิตสมมติขึ้นมาชีวิตหนึ่งผู้สามารถ “ท่องโลกคราวเดียวพร้อมกันหมดด้วยความเร็วไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อที่ว่าจะสามารถชมประวัติศาสตร์มนุษย์ทั้งหมดได้เพียงการชั่วเลือง” เขาสามารถเห็นโลกเมื่อ 4 ปีก่อนได้จากดาวอัลฟาเซนทอรี เขาสามารถเห็นโลกเมื่อ 4,000 ปีก่อนได้จากทางช้างเผือก และเขายังอาจเลือกจุดใดจุดหนึ่งในอวกาศที่จะนั่งมองเป็นสักขีพยานให้กับยุคน้ำแข็งและโลกทุกวันนี้ไปพร้อมๆ กันได้อีกด้วย!

หนังสือเล่มนี้คงไม่อาจให้มุมมองที่แสนวิเศษขนาดนั้นกับผู้อ่านได้ แต่เราหวังว่าจะให้คุณได้เห็นโลกใบนี้อย่างรอบด้านในแบบที่มนุษย์ที่ติดอยู่ในช่วงชีวิตอันแสนสั้นนั้นยากจะเข้าถึง เราอยากให้คุณได้ชมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงทั่วทุกมุมโลก เราจะนำเสนอทั้งหมดในเข็มทิศเล็กๆ อันหนึ่ง ดังเช่นที่นักสังเกตการณ์แห่งกาแล็กซีอาจมองมาจากระยะทางอันแสนไกลออกไปในห้วงอวกาศและกาลเวลา

แนวคิดของแวนซ์ นักสืบในนิยายของวิลเลียม ไรท์ (ภายใต้นามปากกา เอส.เอส. แวน ดายน) นั้นทั้งพิเรนทร์และขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ แต่เขาก็คิดถูก ที่ว่าแค่เราเปลี่ยนมุมมอง เราก็จะมองอดีตของเราเปลี่ยนไป ขอแค่มุมมองเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อย เราก็จะค้นพบสิ่งใหม่ๆ นานัปการ อย่างตอนที่จิตรกรเซซานวาดภาพ เขามักจะมองภาพของตนจากหลายมุม ก่อนนำมุมมองที่หลากหลายนั้นมาผสานลงไปในจุดเดียวกันของภาพ เขาทำให้ส่วนโค้ง

ของขอบขามแอบเปิดดูเหมือนจะไม่มีทางได้บรรจบกัน เขาวาดภาพผลแดงที่บิดเบี้ยวอย่างน่าประหลาดเพราะอยากจับภาพผลไม้ที่ดูเปลี่ยนรูปเมื่อมองจากมุมต่างๆ เซซานเขียนภาพสิ่งเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก เพราะเขามองเห็นอะไรใหม่เสมอเมื่อมองมันจากมุมที่สดใหม่ และขัดใจทุกครั้งที่มีเมื่อคราวก่อนยังมองเห็นได้ไม่รอบด้านมากพอ

อดีตก็เหมือนภาพเขียนของเซซาน มันไม่ต่างจากประติมากรรมลอยตัว เราคงไม่สามารถมองเห็นความจริงทั้งหมดได้จากมุมมองเพียงมุมเดียว เราไม่อาจมองเห็นความจริงแท้ได้นอกเสียจากเราจะรวมเอามุมมองที่แตกต่างเข้าด้วยกัน เมื่อเรามองภาพจุดใหม่ เราจะได้เห็นแยมพรายใหม่สำหรับเพิ่มลงไปบนผืนผ้าใบ พูดอีกอย่างได้ว่า ภาพเขียนทั้งดงามจะเสร็จสมบูรณ์หลังจากเราค่อยๆ แอบมองมันผ่านพุ่มไม้ ทุกครั้งที่เราแอบซ่อน ดอตเข้าและหลบออกจากต่างมุมมอง ภาพอีกนิดหนึ่งก็ได้เผยออกมา

การมีหลายมุมมองนั้นได้เปรียบมาก ดูจากในชีวิตประจำวันก็ได้เหมือนที่เดอะบีเทิลส์ร้องเพลงไว้ว่า “ลองมองในแบบฉันสิ ลองมองในแบบเธอสิ” เราต้องรวบรวมมุมมองทั้งของตัวเองและเหยื่อจึงจะปะติดปะต่ออาชญากรรมได้ ต้องมีหลักฐานจากพยานหลายปากเพื่อสร้างแสงไฟและเงาสลัวของเหตุการณ์ขึ้นมาใหม่ การจะเข้าใจสังคมทั้งหมด ต้องรู้ว่ามีรู้สึกอย่างไรที่ต้องอยู่ในสังคมนั้นในทุกระดับชั้นอำนาจและความมั่งมี การจะเข้าใจวัฒนธรรมทั้งหลาย เราต้องลงไปอยู่ในบริบทแล้วรู้ว่าเพื่อนบ้านคิดหรือเคยคิดอย่างไรกับพวกเขา การจะจับแก่นได้ เราปอกเปลือกชั้นนอกออก แต่อดีตไม่ใช่สิ่งที่จะระบุได้ชัดเจน เราเห็นมันได้ดีที่สุดเมื่อเพิ่มบริบทเข้าไป เหมือนในใจกลางป่าที่จะเห็นชัดขึ้นได้เมื่อมีวงแหวนรอบนอกอยู่ด้วย

มุมมองที่น่าตื่นเต้นที่สุดที่ผมจะจินตนาการได้ก็คือ “มนุษย์จิวในจินตนาการ” ของฟิลิป แวนซ์ ผู้เห็นโลกทั้งใบ และมองอดีตครบถ้วนทั้งหมดอย่างเห็นอกเห็นใจ คำถามสำหรับนักประวัติศาสตร์ทั้งโลกก็คือ “ประวัติศาสตร์มนุษย์จะหน้าตาเป็นอย่างไรสำหรับคนที่มองเห็นจิ้งจอกในอวกาศในกาแล็กซีอันไกลโพ้น” ผมขอเดาว่ามนุษย์จิวในจินตนาการของแวนซ์คง

ไม่ได้ให้ค่ามากนัก ถ้าเราถามเขาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตหนึ่งที่เล็กและอ่อนแอ และเท่าที่รู้ยังอายุสั้นอย่างเช่นมนุษย์เรา กระทั่งหญ้า หมาจิ้งจอก โปรโตซัว หรือไวรัส ยังดูน่าสนใจกว่าในมุมมองทางชีววิทยา เพราะอย่างน้อยพวกมันต่างมีลักษณะเด่นชัดเตะตาไม่น้อยไปกว่ามนุษย์ นั่นคือ กระจายไปในทุกสภาพแวดล้อม ปรับตัวได้เยี่ยมยอด และอยู่มานานจนน่าทึ่ง

แต่มนุษย์มีลักษณะหนึ่งที่โดดเด่นมากไม่ว่าจากมุมมองใด สิ่งที่เราต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นทั้งหมดคือ วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดหย่อน อย่างน่าใจหายใจคือ เรามีจำนวนวัฒนธรรมมากกว่าและหลากหลายกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นใด มนุษย์มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันจนน่าทึ่ง ในขณะที่สิ่งมีชีวิตอื่นกลับมีวิถีใช้ชีวิตที่คล้ายกันมากถึงแม้จะมีร่างกายและพันธุกรรมไกลกับเรา คนเรามีวิถีใช้ชีวิต อาหารที่กิน โครงสร้างสังคม และระบบการเมืองที่หลากหลาย เรามีวิธีสื่อสาร มีพิธีการ และมีศาสนา มากกว่าวัฒนธรรมสัตว์ทุกชนิด รวมถึงสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงมนุษย์เรามากที่สุด หนังสือเล่มนี้จะพูดถึงความหลากหลายนี้เอง

ในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา นักวิจัยได้ค้นพบวัฒนธรรมในสิ่งมีชีวิตทุกชนิดและสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ อีกมาก แต่วัฒนธรรมของคนเรานั้นต่างออกไป มันไม่คงเส้นคงวาอย่างประหลาด จริงอยู่ที่วัฒนธรรมในสิ่งมีชีวิตทุกชนิดย่อมเปลี่ยนไปตลอดเวลาตามสภาพชุมชนนั้นๆ แต่วัฒนธรรมมนุษย์นั้นเปลี่ยนไปเร็วกว่ามาก และยังเปลี่ยนด้วยความเร็วที่คาดเดาไม่ได้ อีกทั้งยังแตกต่างกันในขอบข่ายที่กว้างกว่าอย่างน่าประหลาด เราเรียกบันทึกการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมมนุษย์ตามลำดับเวลาว่า “ประวัติศาสตร์” ซึ่งแปรเปลี่ยนและแตกแขนงออกไปอย่างน่าทึ่ง อีกทั้งยังกำลังเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นอีกในปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้ คือความพยายามที่จะรวบรวมความหลากหลายทั้งหมดของเราไว้ด้วยกัน หรือให้ได้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ เราจะอธิบายแก่นที่เชื่อมโยงมันเข้าด้วยกัน ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดจากมัน และหนทางที่ทอดผ่านมันไป บางคนคิดว่าเรื่องเล่าของประวัติศาสตร์นั้น จะต้องเกี่ยวกับความ

ก้าวหน้า การพัฒนา ความซับซ้อนที่ทวีขึ้น การเปลี่ยนแปลงของวัฏจักร ความขัดแย้ง วิวัฒนาการ เทอร์โมไดนามิก หรือแนวโน้มใหญ่อะไรสักอย่าง แต่นักสังเกตการณ์แห่งกาแล็กซีจะต้องสังเกตเห็นนิยายที่ลึกลับ คಾದเตาได้ยาก แต่น่าจับใจยิ่งกว่านั้นอย่างแน่นอน

เหล่าผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวม 5 เรื่องราวใหญ่ของประวัติศาสตร์โลกเอาไว้ คุณผู้อ่านจะเรียกมันว่า “เรื่องเล่าหลัก” ก็ได้ถ้าชอบ แต่เค้าโครงเรื่องนั้นพิสูจน์ได้ว่าจริงแท้แน่นอน ตามที่เราจะได้เห็นกันในหนังสือเล่มนี้

เรื่องแรกเป็นเรื่องของการที่วิถีชีวิตของมนุษย์ได้แตกแขนงออกไปและกลับมารวมกันใหม่อีกครั้ง นักสังเกตการณ์แห่งกาแล็กซีคงสรุปเรื่องราวของเราไว้ง่ายๆ ด้วยคำว่า “แตกแขนงอย่างหลากหลาย” คำนี้แสดงว่าวัฒนธรรมที่คงที่และจำกัดของมนุษย์เราในยุคเริ่มแรกได้แตกแขนง กระจัดกระจาย และเปลี่ยนตัวมันเองเพื่อจะได้ครอบคลุมวิถีชีวิตที่แยกออกไปได้ในขอบเขตกว้าง จนคนเราในตอนนี้ก็ทำให้ต่างคนต่างประหลาดใจ เราเข้าไปอยู่เต็มไปหมดในทุกสถานะแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้บนโลก เราเริ่มจากการเป็นสปิชีส์เล็กๆ ด้วยวิถีชีวิตที่เหมือนกัน ในสิ่งแวดล้อมที่คับแคบในแอฟริกาตะวันออก ที่ที่มนุษย์ทุกคนประพัตตัวในแบบเหมือนกัน เสาะหาอาหารชนิดเดียวกัน มีความสัมพันธ์ต่อกันด้วยข้อตกลงชุดเดียวกัน ปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเดียวกัน และเท่าที่รู้จักใช้วิธีสื่อสารแบบเดียวกัน

เราเคยเรียนรู้ฟ้าเดียวกัน มีพระเจ้าองค์เดียวกัน และกัมหั่วให้ตัวผู้ที่ทรงอำนาจเหมือนลิงชนิดอื่นๆ เราบูชาความมหัศจรรย์ของเรื่อนร่างเพศหญิง ซึ่งมีพลังเยียวารักษาได้อย่างน่าอัศจรรย์ และกลมกลืนเข้ากับท่วงทำนองของธรรมชาติได้อย่างพิเศษน่าพิศวง แต่หลังจากเราอพยพไปในสิ่งแวดล้อมใหม่และขาดการติดต่อกัน (ซึ่งจะพูดถึงในตอนที 1) เราก็ปรับตัวและพัฒนาไปในทางที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ความคิด การกระทำ การจัดการครอบครัว และชุมชน การมองโลก การมีสัมพันธ์ต่อกันและกัน การอยู่กับสิ่งแวดล้อม และการบูชาเทพแปลกๆ ที่ไม่เหมือนใคร

ก่อนจะถึงเมื่อ 12,000 ปีก่อน คนเราล้วนมีเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน

เรายังชีพด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ แต่การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้เหนียว
 นำให้เกิดยุทธวิธีต่างๆ นานาประการ บางคนก็เลือกที่จะดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิม
 แต่บางคนก็เปลี่ยนไปปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แทน มาร์ติน โจนส์ จะมาเล่า
 เรื่องนี้อย่างละเอียดในตอนที่ 2 บทที่ 3 จากนั้นในบทที่ 4 และบทที่ 7 เรา
 จะได้เห็นว่า การปลูกพืชนี้เองได้เร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมใน
 ทุกด้าน เช่นเดียวกับที่ในบทที่ 5 จอห์น บรูก แสดงให้เห็นว่าการปลูกพืชได้
 เปลี่ยนพลวัตของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เหนือการควบคุมของมนุษย์ ทั้ง
 ภูมิอากาศ การสั่นไหวของโลก วิวัฒนาการอันสับสนของจุลชีพซึ่ง
 บางครั้งก็ยั่งยืน บางครั้งก็แตกหักกับบรรดาระบบนิเวศของเรา ยิ่งไปกว่านั้น
 วัฒนธรรมยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะว่าจินตนาการ
 ของมนุษย์นั้นไม่อาจหยุดยั้งได้ คนเราจินตนาการถึงโลกใหม่ที่เราปรารถนา
 และมุ่งมั่นทำให้เป็นจริง ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งก็เพราะว่าทุกการเปลี่ยนแปลง
 ปลดล็อกความเป็นไปได้ใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางสาขา อย่างเช่น
 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะ ผลลัพธ์ก็มีให้เห็นรอบตัวเรา

อย่างไรก็ตาม แค่การตามดูการแตกแขนงของมนุษย์นั้นไม่เพียงพอ
 เพราะเกือบจะตลอดทั้งประวัติศาสตร์มนุษย์มีแนวโน้มตรงกันข้ามที่วัฒนธรรม
 ของเราจะลู่เข้าหากันด้วย งานของเดวิด นอร์ธริป จะเจาะลึกเรื่องนี้ในบท
 จากตอนที่ 4 เหมือนกระจกสะท้อนที่ละเอียดละน้อยถึงวิธีที่วัฒนธรรมสร้าง
 การติดต่อ สถาปนาการติดต่อขึ้นใหม่ แบ่งปันวิธีการดำเนินชีวิต แลกเปลี่ยน
 ความคิด และเติบโตคล้ายคลึงกันและกันเมื่อเวลาผ่านไป ในกรณีเหล่านี้
 วัฒนธรรมที่แตกต่างได้มาพบกันที่ชายขอบการสำรวจหาทรัพยากรของ
 พวกเขา หรือตรงแนวเขตแดนที่ตั้งเครือข่ายของการขยายอาณาเขตของตัวเอง

หรือในการผจญภัยของพ่อค้า หมอสอนศาสนา คนอพยพย้ายถิ่น
 จนถึงนักรบ พวกเขาแลกเปลี่ยนความคิดและเทคโนโลยีไปพร้อมกับแลกเปลี่ยน
 ผู้คน สินค้า และหมัด

การที่วัฒนธรรมแยกออกและมาบรรจบเข้าหากัน เป็นเรื่องที่มากกว่า
 การไปด้วยกันได้ มันส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพราะการแลกเปลี่ยน

วัฒนธรรมนำมาซึ่งของใหม่ กระตุ้นนวัตกรรม และเร่งการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ให้เร็วขึ้น ในอดีตของมนุษย์ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ การแยกออกจากกันนั้นเกิดขึ้นบ่อยกว่าการมาบรรจบกัน วัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะมีความหลากหลายมากขึ้น ไม่เหมือนกันและกันมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีการพบเจอและเรียนรู้ร่วมกันทั้งสองฝ่ายก็ตาม สิ่งกีดขวางบางอย่างสามารถแบ่งแยกวัฒนธรรมจากกันเป็นเวลายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นมหาสมุทร ทะเลทราย หรือภูเขาสูงชัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ดี จะมีบางจุดเสมอที่สมดุลโอนเอียงออกจากการแยกจากกัน จนกลายมาเป็นการบรรจบกันในที่สุด

เหล่าผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ยังไม่สามารถตกลงกันได้ว่า มันจะเกิดเมื่อไรหรืออย่างไร แต่ในช่วงครึ่งสหัสวรรษที่ผ่านมา การบรรจบกันได้มีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ การสำรวจโลกได้ทำให้แทบไม่มีชุมชนมนุษย์ไหนโดดเดี่ยวอีกต่อไป การค้าขายทั่วโลกได้นำวัฒนธรรมของทุกคนมาสู่กันและกัน และการสื่อสารระดับโลกได้ทำให้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ในทันที ระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนานที่ตะวันตกเป็นเจ้าโลกดูเหมือนจะทำให้วัฒนธรรมจากยุโรปและอเมริกาเหนือหลั่งไหลไปสู่ทุกมุมโลก อย่าง “โลกาภิวัตน์” แบบที่เราพูดทุกวันนี้ มีทั้งศิลปะสไตล์ตะวันตก การเมืองสไตล์ตะวันตก และเศรษฐศาสตร์แบบตะวันตก แต่กระนั้น การแตกแขนงของวัฒนธรรมก็ไม่ได้หยุดลงไป มันเพียงถูกบดบังภายใต้เปลือกของโลกาภิวัตน์ ความแตกต่างเดิมยังคงอยู่ และของใหม่ก็ก่อตัวขึ้นตลอดเวลา บางอย่างทรงค่า บางอย่างอันตราย

ขณะเดียวกับที่วัฒนธรรมแยกออกและบรรจบกันอย่างไม่สิ้นสุด มันก็พันเข้ากับด้ายอีกเส้น ในบทที่ 7 เอียน มอร์ริส จะพูดถึง “การเติบโต” ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เร็วขึ้นเรื่อยๆ แม้มันจะมีหยุดชะงักและย้อนกลับบ้าง แต่ก็ได้สร้างความสับสนและงุนงงแก่ผู้คนในทุกยุคสมัย การเติบโตในปัจจุบันดูจะเร่งขึ้นอย่างควบคุมไม่อยู่ ทั้งจำนวนประชากร การผลิต และการบริโภค บางครั้งการเติบโตนั้นก็สะดุด แต่ก็กลับมาเพิ่มด้วยตัวมันเองอยู่เสมอ คนเราอยู่กันหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ชุมชนของพรานนักล่า หมู่บ้าน

ชาวนา เมืองที่กำลังเติบโต ไปจนถึงมหานครขนาดใหญ่ เรามีการปกครองที่เต็มไปด้วยผู้คน que เพิ่มขึ้นและจัดการได้ยากขึ้นเรื่อยๆ จากระบบหัวหน้า เฝ้า สุ่อณาจักร สุรัฐเหนือรัฐ

การเติบโตทุกชนิดนั้นวัดได้ในรูปแบบของการใช้พลังงาน ดังที่ไควต คริสเตียน จะพูดถึงในบทที่ 11 ในทางหนึ่งนั้นภาวะโลกร้อนก็เป็นตัวจัดหา พลังงานให้กิจกรรมของมนุษย์ที่กำลังเร่งขึ้น ทุกวันนี้เรามักจะคิดถึงภาวะ โลกร้อนว่าเป็นผลจากที่มนุษย์ใช้เชื้อเพลิงอย่างฟุ่มเฟือย ก่อให้เกิดสภาวะ เรือนกระจก แต่ภูมิอากาศของโลกขึ้นอยู่กับดวงอาทิตย์เหนือสิ่งอื่นใด รวมถึงการเอียงและวงโคจรของโลกซึ่งอยู่เหนืออำนาจมนุษย์ที่จะกำหนดได้ เรา มีแค่ช่วงเปลี่ยนสัญญาณไฟสั้นๆ ในช่วง “ยุคน้ำแข็งเล็ก” และความผันผวน เล็กน้อยในบางช่วงเวลาอื่นที่อุณหภูมิลดลงชั่วคราว ซึ่งเราจะพูดถึงในบทที่ 3 ของหนังสือเล่มนี้ คุณผู้อ่านจะพบว่าเหตุการณ์ทางธรรมชาติเหนือเอื้อมือ มนุษย์ได้ทำให้โลกร้อนขึ้นซ้ำๆ มาเป็นเวลากว่า 20,000 ปีแล้ว เหตุการณ์นี้ และผลของมันจะอยู่ในเนื้อหาบทที่ 1 และบทที่ 3

ในขณะเดียวกัน การปฏิบัติที่ยิ่งใหญ่สามครั้งจากฝีมือมนุษย์ ได้เพิ่ม แหล่งพลังงานให้เราอย่างมาก การปฏิบัติแรกคือการที่เราเปลี่ยนจากการ หาอาหารมาผลิตอาหาร หรือจากการหาของป่ามาทำเกษตรกรรม เนื้อหา ในบทของมาร์ติน ไจนส์ จะแสดงให้เห็นว่า การสับเปลี่ยนนี้ไม่ได้เป็นทั้ง เรื่องบังเอิญหรือเกิดจากความช่างคิดของมนุษย์ (อย่างที่บางคนคิด รวมทั้ง ชาร์ลส์ ดาร์วิน บิดาแห่งวิวัฒนาการด้วย) แต่แท้จริงแล้วมันเป็นกระบวนการ ที่ยาวนานของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็น การปรับตัวร่วมกันของทั้งพืชและสิ่งมีชีวิตรวมทั้งมนุษย์ ซึ่งได้สร้างความ สัมพันธ์แบบพึ่งพากัน หมายความว่ามนุษย์ไม่สามารถอยู่รอดได้ถ้าปราศจาก สิ่งมีชีวิตซึ่งหากไม่มีมนุษย์ก็สามารถอยู่รอดได้เช่นกัน ที่จริงจุดเริ่มต้นของ เกษตรกรรมเป็นการปฏิบัติที่อนุรักษ์นิยม มันเกิดขึ้นโดยคนที่อยากกินอาหาร ดังเดิมของตัวเอง แต่ต้องหาวิธีที่จะประกันแหล่งอาหาร ผลที่ได้คือการ ครอบงำรูปแบบปกติของวิวัฒนาการอย่างน่าตกตะลึง และนี่เป็นครั้งแรกที่

สปีชีส์ใหม่ก่อเกิดขึ้นได้ด้วย “การคัดเลือกที่ไม่เป็นไปโดยธรรมชาติ”

วิวัฒนาการบิตเปี้ยวเป็นครั้งที่สองในกระบวนการที่อธิบายในบทที่ 8 และ 10 ซึ่งเรียกว่า “การปฏิวัติระบบนิเวศ” การปฏิวัตินี้เริ่มเมื่อคนเราเดินทางข้ามมหาสมุทรเป็นประจำนับจากศตวรรษที่ 16 เป็นต้นไป ผลก็คือ สิ่งมีชีวิตซึ่งกำลังวิวัฒนาการไปคนละทางในแต่ละทวีปอันเนื่องจากเวลา 150 ล้านปีของการเลื่อนไหลของแผ่นทวีป (Continental Drift) ก็เริ่มถูกแลกเปลี่ยนกัน ส่วนหนึ่งเพราะมนุษย์นั้นต้องการกินอาหารที่หลากหลายขึ้น แต่อีกส่วนก็เป็นความไม่ตั้งใจที่วัชพืช ศัตรูพืช หรือจุลชีพ ขอบกรรปไปพร้อมการค้าขาย การสำรวจ การล่าอาณานิคม และการอพยพย้ายถิ่นของมนุษย์ เส้นทางวิวัฒนาการที่แยกออกไปตามแต่ละทวีปก่อนหน้านี้มันจึงได้กลับมาบรรจบกัน ผลที่ตามมาในปัจจุบันคือ ถ้าที่ไหนภูมิอากาศเหมือนกัน เราก็จะพบสิ่งมีชีวิตที่เหมือนกันไปทั่วทั้งโลก

วิวัฒนาการที่บิตเปี้ยวไปนั้นไม่ได้ดีกับมนุษย์เสมอไป คนบางกลุ่มจู่ๆ กลับต้องสัมผัสกับเชื้อโรคและไวรัสที่ไม่คุ้นเคยอย่างไม่มีเกราะกำบัง แต่อย่างไรเสียก็ยังมิใช่คดีสำหรับเรา อย่างที่จะเห็นในบทที่ 8 และ 11 ที่เขียนโดยเดวิด นอร์ธรีป และเดวิด คริสเตียน บางครั้งเชื้อโรคที่ร้ายแรงก็กลายพันธุ์และมุ่งเป้าไปยังสิ่งมีชีวิตใหม่ที่ไม่ใช่มนุษย์ นอกจากนี้ การเพิ่มชนิดอาหารของมนุษย์ก็ได้เพิ่มแหล่งพลังงานขึ้นอีกมหาศาลใน 2 ทาง ทางแรกคือ ชนิดอาหารที่หลากหลายขึ้นนั้นได้ช่วยเหลือสังคมที่ก่อนหน้านี้ประสบหายนะทางระบบนิเวศ และเข้าถึงพืชและสัตว์ในวงจำกัด (มีข้อยกเว้นบ้าง เพราะพืชผลใหม่ๆ บางชนิดไม่ได้ดีต่อร่างกาย เป็นกับดักให้คนบางกลุ่มพึ่งพามันฝรั่งหรือข้าวโพดเกินไปจนส่งผลเสียต่อสุขภาพ)

ยิ่งไปกว่านั้น ปริมาณอาหารที่ผลิตได้ในโลกเพิ่มขึ้นพร้อมกับการปฏิวัติระบบนิเวศ เพราะมันทำให้เราปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ได้ในแผ่นดินซึ่งก่อนหน้านี้มันอาศัยอยู่แทบไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่แห้งแล้ง พื้นที่ดินบนภูเขา และพื้นที่ดินชายขอบ การปฏิวัติระบบนิเวศยังช่วยเพิ่มผลผลิตของพื้นที่เพาะปลูกเดิมอีกด้วย

ที่จริงเรายังได้พลังงานจากแหล่งอื่นๆ นอกจากอาหารด้วย เช่น แสงงานสัตว์ แรงแม่เหล็ก กระแสลม แรงแม่เหล็ก ลานนาฬิกา เครื่องยนต์ กลไก (ในระดับที่เล็กมาก) เชื้อเพลิง (ส่วนใหญ่เป็นไม้ แต่บางครั้งมีการใช้ชีผึ้ง ไขมันพืช ไขมันสัตว์ ถ่านหินชนิดร่วน เศษหญ้า น้ำมันดิน และถ่านหิน) เราใช้แหล่งพลังงานเสริมเหล่านี้เพื่อทำความร้อนสำหรับให้ความอบอุ่นและหุงหาอาหาร

แต่โลกไม่ได้มีวิธีใช้พลังงานอะไรใหม่ๆ จนกระทั่งมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม เมื่อการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและพลังไอน้ำช่วยเสริมแรงกล้ามเนื้อแบบก้าวกระโดด ก็เกิดผลลัพธ์ทั้งดีและร้าย เอียน มอร์ริส ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้คนสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นอย่างประมาณไม่ได้ แต่อูฐนา สิ่งหก็แสดงให้เห็นในบทของเธอว่า ความสามารถที่สูงขึ้นนี้ได้กลายมาเป็นเครื่องมือทำลายล้าง ทั้งการคร่าชีวิตผู้คนในศึกสงคราม และการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยมลพิษและการผลาญทรัพยากร ในหลายร้อยปีให้หลังมานี้ ไฟฟ้าและพลังงานทดแทนอื่นๆ ได้ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลลง แต่ผลลัพธ์ในแง่ร้ายนี้ก็ยังคงอยู่ไม่หายไปไหน

แก่นเรื่องที่ 3 ในหนังสือเล่มนี้คือความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็เป็นเรื่องราวทางวัฒนธรรมของมนุษย์ แต่บางครั้งก็เป็นพลังธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมหรือทำนายไม่ว่าจะเกี่ยวกับภูมิอากาศ แผ่นดินไหว หรือโรคภัย ทุกสังคมต้องปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลระหว่างความก้าวหน้าและความยั่งยืน อารยธรรมก็คือกระบวนการดัดแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เข้ากับจุดมุ่งหมายของมนุษย์ เช่น การแปลงโฉมผืนดินเพื่อสร้างฟาร์มปศุสัตว์และพื้นที่เพาะปลูก จากนั้นก็สร้างสิ่งแวดล้อมนั้นขึ้นใหม่ตามความต้องการของเรา

ประวัติศาสตร์ของสิ่งแวดล้อมก็คือการเปลี่ยนแปลงที่เร็วขึ้นเรื่อยๆ อีกชนิดหนึ่ง เพราะเราหาประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อรองรับจำนวนมนุษย์ที่มากขึ้นและการบริโภคต่อคนที่มีแต่จะเพิ่มขึ้นทุกวัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งที่เหลือไม่เคยเป็นเรื่องง่ายและขัดแย้ง

กันขึ้นเรื่อยๆ ในทางหนึ่งแล้ว มนุษย์ครอบงำระบบนิเวศ คอยบังคับสิ่งมีชีวิตรอบตัว และกำจัดสปีชีส์ที่เราเห็นว่าเป็นภัยคุกคามจนสิ้นซาก แต่ในอีกทางหนึ่ง เรายังคงอยู่ใต้อิทธิพลของธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ที่เราควบคุมไม่ได้ อย่างเช่นว่า เราไม่อาจหยุดแผ่นดินไหว สิ่งการดวงอาทิตย์ หรือพายุการณ์ โรคระบาดใหม่ได้ทุกโรค

เรื่องราวการเข้าแทรกแซงสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ดูเหมือนการหลบกระสุนปืนแบบฉิวเฉียดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละครั้งที่รอดมาได้ก็นำไปสู่พล็อตการผจญภัยครั้งใหม่อันเข้มข้นที่ไม่รู้จบ เกษตรกรรมช่วยให้เรารอดจากภูมิอากาศที่เปลี่ยนไป แต่ก็สร้างแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคใหม่ๆ ในหมู่สัตว์ที่นำมาเลี้ยง ทำให้สังคมต้องพึ่งพาแหล่งอาหารไม่กี่ชนิด และก่อให้เกิดระบอบการปกครองที่นำไปสู่ศึกสงคราม การควบคุมแรงงาน การแก่งแย่งทรัพยากร และการควบคุมคลังสินค้า การปฏิวัติอุตสาหกรรมเพิ่มผลผลิตมหาศาล แต่ก็แลกมาด้วยสภาพการทำงานที่ไม่ต่างจาก “โรงงานนรก” หรือ “โรงสีปศุสัตว์” เชื้อเพลิงฟอสซิลปลดปล่อยพลังงานมหาศาล แต่ก็สร้างมลภาวะทางอากาศและทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีช่วยชีวิตปากท้องนับล้านจากความอดอยาก แต่ทำให้ดินเป็นพิษและตรวนความหลากหลายทางชีวภาพ พลังงานนิวเคลียร์ช่วยกอบกู้โลกจากการหมดแหล่งพลังงาน แต่ก็มอบระเบิดเพลิงให้พร้อมกัน วิทยาศาสตร์การแพทย์ทำให้คนนับล้านรอดพ้นจากความเจ็บป่วยทางกาย แต่ได้โรคจากการใช้ชีวิตมาแทน ซึ่งมักเกี่ยวกับเช็ทซ์ อาหาร ยาเสพติด และเหล้า ซึ่งไปทำลายหรือคร่าชีวิตผู้คน ขณะที่โรคทางจิตและประสาทหลุมรุ่ม โรคภัยในโลกนี้ไร้ความปราณี ค่าใช้จ่ายในการรักษาทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ในโลกอยู่นอกระศมมีการเข้าถึงการแพทย์ที่ดีแล้ว

เทคโนโลยีช่วยเราจากปัญหาที่สร้างขึ้นเองระลอกแล้วระลอกเล่า เพียงเพื่อที่จะไปสร้างปัญหาใหม่ขึ้นซึ่งต้องการทางแก้ที่มีแต่จะใหญ่ขึ้น เสี่ยงขึ้น และราคาแพงขึ้น โลกที่ขึ้นอยู่กับการใช้เทคโนโลยีก็เหมือนหญิงชราในบทเพลงที่เริ่มด้วยการกลืนแมลงวันเข้าไปตัวหนึ่ง และเพื่อที่จะจับแมลงวันก็กลืนนักล่าตัวที่ใหญ่ขึ้นเข้าไปอีก แน่แน่นอนว่าเธอจบลงด้วยความตาย มนุษย์เราก็

ไม่ต่างกัน ตอนนี้เราไม่มีวิธีแก้ปัญหาก็ดีกว่าการทุ่มทรัพยากรให้มากขึ้นและพึ่งพาเทคโนโลยีให้มากขึ้นอีก

แก่นเรื่องที่ 4 ในหนังสือเล่มนี้ คือธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ซึ่งเราอาจเรียกว่าเป็น “ข้อจำกัดของวัฒนธรรม” ก็ได้ มันคือรากฐานทั้งหมดทั้งปวงของเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ของทุกชาติและทุกวัฒนธรรม มันคือพื้นฐานของความดีและความเลว ปัญญาและความเขลา ซึ่งข้ามขอบเขตทางวัฒนธรรมและไม่เคยเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ในขณะที่มนุษย์เราเพิ่มขีดความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ศีลธรรม การใส่ใจดูแลที่มีต่อโลกและมีต่อกันและกันกลับยังจมปลักอยู่กับความเห็นแก่ตัว และการแก่งแย่ง อัญญา สิ่งห์ จะแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เราใช้ศักยภาพที่เพิ่มพูนขึ้นไปมากเพียงใดในการทำลายล้างสิ่งรอบตัว ทั้งทำลายล้างกันและกัน ทำลายล้างระบบนิเวศที่เราพึ่งพา และทำลายล้างโลกใบนี้ที่เป็นบ้านของเราทุกคน

แน่นอนว่ามนุษย์เราก็มีบางจุดที่ดีขึ้น แต่คงเป็นจุดเล็กๆ ที่ต้องใส่ดอกจันไว้ได้หน้ากระดาษ บางทีจุดที่น่าชื่นใจที่สุดคงเป็นการที่เราขยายกลุ่มคนที่ใส่ใจศีลธรรมให้รวมเป็นกลุ่มเดียวไปได้ทั่วทั้งโลก นี่เป็นความสำเร็จที่น่าประทับใจ เพราะโดยปกติแล้วมนุษย์มักไม่ชอบคนนอกกลุ่มเครือญาติหรือคนประเทศเดียวกันกับตัวเองนัก ดังเช่นที่ คล็อด เลวี-สเตราส์ ได้ชี้ว่า ภาษาส่วนใหญ่ไม่มีคำเรียก “คนนอกกลุ่ม” คนจากภายนอกมักถูกเรียกด้วยคำที่มีความหมายทำนอง “สัตว์ร้าย” หรือ “ปีศาจ” การปันผ้าให้มนุษย์เห็นความเป็นมนุษยชาติร่วมกันภายใต้ความแตกต่างที่ผิวเผิน ทั้งรูปร่าง หน้าตา สีผิว วัฒนธรรม ฐานะ หรือความสามารถนั้น ได้มีมาอย่างยากและยาวนาน เรื่องราวสำคัญด้านนี้จะอยู่ในบทที่เขียนโดย มานูเอล ลูเซนา จีรัลโด, อัญญา สิ่งห์, เปาโล ลูกา เบอร์นาร์ดีนี, และเจเรมี แบล็ก

แต่จุดบอดก็ยังมียู่ นักชีวจริยธรรมบางคนยังไม่เห็นว่าคนบางกลุ่มเป็นมนุษย์เท่ากับคนอื่น หรือไม่สมควรได้รับสิทธิมนุษยชน เช่น เด็กที่ยังไม่คลอดที่เป็นเหยื่อของการการุณยฆาต เพราะเชื่อกันว่าทารกยังเล็กเกินไปที่

จะมีสติรู้ตัว บางคนก็คิดว่าศีลธรรมของเราจะยังไม่สมบูรณ์ถ้าไม่นับรวมสัตว์อื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ไปด้วย และในทางปฏิบัติ มนุษย์เรายังคงทำตัวเสื่อมทรามเหมือนเช่นเคยถ้ามีโอกาสหรือถ้าคิดว่าจำเป็น เรายังคงเช่นฆ่าหาประโยชน์จากผู้อพยพและผู้ลี้ภัย กดขี่คนกลุ่มน้อย กำจัดคนที่มองว่าเป็นศัตรู เมินเฉยคนยากจน ในขณะที่เพิ่มช่องว่างความร่ำรวยที่ไม่ยุติธรรมอย่างโหดร้าย

เรายังคงเข้ายึดครองและผูกขาดทรัพยากรที่ต้องเป็นของส่วนรวมและอ้าง “สิทธิมนุษยชน” เพื่อลงมือ เรายังคงเมินเฉยสิทธิของคนตาย เรายังไม่คิดจะยกเลิกความรุนแรง (แม้เดวิด คริสเตียน จะไม่เห็นด้วย) เรากลับต่ออำนาจทำลายล้างของอาวุธสมัยใหม่จนไม่กล้าก่อสงครามขนาดใหญ่ แต่เราก็กั้นไปเพิ่มการก่อการร้ายแทน เราฆาตกรรมกันน้อยลง แต่ก็หันไปฆ่าตัวตายกันมากขึ้น เด็กทารกเสียชีวิตน้อยลง แต่เราก็กักกันมากขึ้น เราห้ามครูตีเด็กในโรงเรียน แต่กลายเป็นว่าเพศสัมพันธ์แบบชาดิสมีได้รับความนิยมขึ้นมาแทน มองดูแล้วคนเราก็ไม่ได้ดีขึ้นหรือเลวลง ไม่ได้โง่งงหรือฉลาดขึ้น เพียงแต่ผลกระทบนั้นชัดเจน เพราะเทคโนโลยีทำให้ความชั่วร้ายและความโง่เขลาแสดงออกได้ง่ายกว่าเดิม

สุดท้ายนี้ หนังสือเล่มนี้จะแสดงให้เห็นว่า เรื่องราวความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์อาจบอกเล่าได้ในแง่มุมของสิ่งที่เรียกว่า “ผู้นำโลก” ซึ่งก็คือการที่คนบางกลุ่มมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่น โดยทั่วไปผู้นำโลกจะอยู่ในพื้นที่ที่มีอำนาจและความร่ำรวยมากกว่ากลุ่มอื่น มีข้อยกเว้นเล็กน้อย แต่ปกติสังคมที่เข้มแข็งและร่ำรวยกว่าจะส่งอิทธิพลเหนือสังคมที่ด้อยกว่า ตลอด 7,000 ปีที่ผ่านมา เราจะเห็นผู้นำโลกเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา ตอนแรกผู้นำโลกอยู่ที่เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ แถวฝั่งตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ต่อมาก็ไปอยู่ที่เอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ในช่วงต้นคริสตศักราช โดยเฉพาะในจีน จากนั้นผู้นำโลกก็เริ่มขยับไปอยู่ประเทศตะวันตกในศตวรรษที่ 16-17 และชัดเจนขึ้นในศตวรรษที่ 19-20

วิทยาศาสตร์ตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งดาราศาสตร์ สร้างความนับถือจากชาวจีนที่เมื่อก่อนเคยสับประมาทชาวตะวันตกเป็นเพียง “คนป่า

ประวัติศาสตร์โลก ฉบับออกซฟอร์ด

(พร้อมภาพประกอบ)

เรื่องราวของมนุษยชาติ
จากจุดแรกเริ่มถึงปัจจุบัน
และความเปลี่ยนแปลงทั้งดีและไม่ดี
ซึ่งหล่อหลอมเป็นโลกของเราทุกวันนี้

“เฟลิปเป่ เฟอร์นานเดซ-อาร์เมสโต
และ ทีมงานอันเก่งกาจของเขา
ได้ผลิตผลงานประวัติศาสตร์โลก
สำหรับยุคเรา โดยเน้นไปที่เรื่อง
ระบบนิเวศ และเขียนจาก
หลากหลายมุมมอง
พร้อมทั้งให้ข้อมูลเชิงระบบ
เพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน”

-ปีเตอร์ เบิร์ค ศาสตราจารย์กิตติคุณประจำสาขา
ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

“คุณเป็นคนที่ใฝ่รู้ แต่ไม่มีเวลาหรือเปล่า?
คุณอยากเข้าใจใจใหญ่ของประวัติศาสตร์
ในช่วง 200,000 ปีที่ผ่านมา
แต่ไม่มีเวลามานั่งอ่านหนังสือหนาๆ 97 เล่ม
เพื่อหาคำตอบใช่ไหม?
ถ้าอย่างนั้นคุณอยากจะหาหนังสือ
เพียงเล่มเดียวที่สรุปเรื่องราวทั้งหมดไว้ไหม?
หนังสือเล่มนี้แหละคือคำตอบนั้น
มันน่าตื่นตา มีข้อมูลที่อัปเดตใหม่
และเขียนได้สละสลวย
คุณจะต้องชอบมันแน่นอน!”

-จาเร็ด ไดมอนด์ ศาสตราจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์
มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (UCLA)
นักเขียนรางวัลพูลิตเซอร์ ผู้แต่งเรื่อง
‘ปืน เชื้อโรค เหล็กกล้า’ และ ‘The World Until Yesterday’

GYPZY

ISBN 978-616-301-787-1

9 786163 017871

ราคา 750 บาท

Cover : นิธนู มูมานัส กิตติณัฐ สุริรัตน์